

ศึกษาวิเคราะห์จุดเริ่มต้นชีวิตมนุษย์ตามพระคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา

ศาสตราจารย์พิเศษ อติศักดิ์ ทองบุญ
ราชบัณฑิต

ความนำ

ในปัจจุบัน การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตมีความก้าวหน้าไปมาก และมีโอกาสติดต่อจริยธรรม และกฎหมายฐานข้ามมนุษย์ได้ ถ้าตัวอย่างที่นำมาศึกษานั้นเป็นสภาวะเริ่มต้นของสิ่งมีชีวิตโดยเฉพาะมนุษย์ และมีศักยภาพที่จะเจริญไปเป็นตัวตนของมนุษย์ได้ เพราะยังไม่มีข้อตกลงร่วมกันอย่างเป็นทางการ ว่าเป็นเอกฉันท์ว่า ความเป็นมนุษย์เริ่มจากจุดไหนแน่

ตามหลักวิทยาศาสตร์สภาพชีวิตของทารกในครรภ์เริ่มต้นจากไซโกต (zygote) คือ ไข่ผสมเซลล์เดียวที่เกิดจากไข่ของแม่ (ovum) ผสมกับอสุจิของพ่อ (sperm) แล้วเจริญเป็นบลาสโตซิสต์ (blastocyst) คือตัวอ่อนระยะที่เจริญเติบโตขึ้นหลังปฏิสนธิได้ ๕ วัน เป็นตัวอ่อนก่อนฝังตัวที่เยื่อในมดลูก มีจำนวนเซลล์ ๑๒๐ เซลล์ เมื่อมีอายุ ๑๔ วันหลังปฏิสนธิ จะฝังตัวที่เยื่อในมดลูก และจะเจริญเป็นเอมบริโอ (embryo) คือตัวอ่อน

ถามว่า ตามหลักวิทยาศาสตร์ ความเป็นมนุษย์เริ่มต้นในขั้นตอนไหน นักวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่จะตอบว่า ความเป็นมนุษย์เริ่มเมื่อไซโกตเจริญเป็นบลาสโตซิสต์อายุครบ ๑๔ วัน หลังปฏิสนธิ และฝังตัวที่เยื่อในมดลูกแล้ว ก่อนเจริญเป็นเอมบริโอ แต่นักวิทยาศาสตร์บางท่านจะตอบว่า ความเป็นมนุษย์เริ่มต้นเมื่อเป็นเอมบริโอแล้ว

ถามว่า พระพุทธศาสนาเห็นว่าอย่างไร ข้อมูลในพระไตรปิฎก โดยเฉพาะมหาตัตถสัชชยสูตร ในพระไตรปิฎก เล่ม ๑๒ มหานิทานสูตร ในพระไตรปิฎก เล่ม ๑๐ และอินทกสูตร ในพระไตรปิฎก เล่ม ๑๕ ให้คำตอบว่า ความเป็นมนุษย์เริ่มต้นเมื่อปัจฉิมหรือ องค์ประกอบแห่งการเกิดในครรภ์ ๓ ประการเกิดขึ้นพร้อมกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

องค์ประกอบแห่งการเกิดในครรภ์

พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในมหาตัตถสัชชยสูตรตอนหนึ่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย เพราะปัจฉิม ๓ ประการประชุมพร้อมกัน การถือกำเนิดในครรภ์จึงมีได้”^๑

^๑ ม.ม. (ไทย) ๑๒/๔๐๘/๔๔๓.

ปัจจัยหรือองค์ประกอบแห่งการเกิดในครรภ์ ๓ ประการ คือ ๑. มารดาบิดาอยู่ร่วมกัน (มาตา-บิดาโร จ สนิปิตตา โหนติ) หมายถึง ร่วมประเวณีกัน หรือมีเพศสัมพันธ์กัน ๒. มารดามีระดู (มาตา จ อุตุนิ โหติ) หมายถึง มีความพร้อมในการตั้งครรภ์) และ ๓. มีคันธัพพะมาปรากฏ (คนธพโพ จ ปจฺจุปฏิจฺจิต) หมายถึง มีสัตว์ผู้จะเกิดในครรภ์มาเกิดด้วย คันธัพพะนี้ได้แก่ปฏิสนธิวิญญูณ หรือ ปฏิสนธิจิตนั่นเอง เมื่อมีองค์ประกอบแห่งการเกิดในครรภ์ครบทั้ง ๓ ประการนี้ การถือกำเนิดในครรภ์จึงมีได้ ดังที่พระพุทธองค์ทรงอธิบายไว้ว่า

“ในสัตว์โลกนี้ มารดาบิดาอยู่ร่วมกัน แต่มารดายังไม่มีระดู และคันธัพพะยังไม่ปรากฏ การถือกำเนิดในครรภ์จึงมีไม่ได้

ในสัตว์โลกนี้ มารดาบิดาอยู่ร่วมกัน มารดามีระดู แต่คันธัพพะยังไม่ปรากฏ การถือกำเนิดในครรภ์จึงมีไม่ได้

แต่เมื่อใด มารดาบิดาอยู่ร่วมกัน มารดามีระดู และคันธัพพะก็ปรากฏ เมื่อนั้นเพราะปัจจัย ๓ ประการประชุมพร้อมกันอย่างนี้ การถือกำเนิดในครรภ์ จึงมีได้”^๒

ปัจจัยหรือองค์ประกอบแห่งการเกิดในครรภ์ ประการที่ ๑ คือ **มารดาบิดาอยู่ร่วมกัน** (มีเพศสัมพันธ์กัน) ประการที่ ๒ คือ **มารดามีระดู** (อุตุนิ) หมายถึงอยู่ในช่วงที่มารดาพร้อมจะตั้งครรภ์ ซึ่งพระอรุณกถาจารย์อธิบายว่า ในช่วงที่มารดาจะตั้งครรภ์นั้น จะมีต่อมโลหิตขนาดใหญ่เกิดขึ้นแล้วแตกไหลไปทำให้ครรภ์บริสุทธิ์ พร้อมจะให้กำเนิดทารกได้ภายใน ๗ วัน ถ้ามารดาบิดาอยู่ร่วมกันในช่วงนี้จะมีโอกาสตั้งครรภ์ได้ แต่ต้องมีปัจจัยประการที่ ๓ คือ คันธัพพะมาปรากฏในช่วงนี้ด้วย คำว่า คันธัพพะ หมายถึง สัตว์ที่จะเกิดในครรภ์ ได้แก่ ปฏิสนธิวิญญูณหรือปฏิสนธิจิต คือวิญญูณหรือจิตที่จะเกิดในภพใหม่ คำว่า **ปรากฏ** หมายถึง เข้าสู่ครรภ์ในขณะที่มารดาผู้มีระดูและมีเพศสัมพันธ์กับบิดา (ของทารกนั้น)^๓

ถ้าวิเคราะห์ตามหลักวิทยาศาสตร์ องค์ประกอบ ๒ ประการแรกน่าจะได้แก่ โอวุม (ovum) คือไข่ของแม่ และสเปิร์ม (sperm) คือ อสุจิของพ่อมาผสมกันทำให้เกิดไซโกต (zygote) คือไข่ผสม ถ้ามว่าไซโกตมีชีวิตหรือไม่

^๒ ม.ม. (ไทย) ๑๒/๔๐๘/๔๔๓-๔๔๔.

^๓ ม.ม.อ. (ไทย) ๒/๔๐๘/๒๓๘.

ถ้าตอบตามหลักวิทยาศาสตร์ ก็ต้องตอบว่า มี เพราะไซโกตสามารถพัฒนาตัวเองเป็นบลาสโตซิสต์ (blastocyst) และพัฒนาต่อไปเป็นเอ็มบริโอ (embryo) ได้ ถ้าไซโกตไม่มีชีวิต จะไม่สามารถพัฒนาตัวเองได้ เหมือนวัตถุหรือสิ่งไม่มีชีวิตทั้งหลาย

ถามต่อไปว่า ชีวิตที่ว่านี้มาจากส่วนไหน จากไข่ของแม่หรืออสุจิของพ่อ คนทั่วไปจะตอบว่า มาจากอสุจิของพ่อ แต่นักปรัชญาวัตถุนิยมจะให้คำตอบต่างกันดังนี้ นักปรัชญาวัตถุนิยมบางพวก เช่น จารวาก (Caraka)^๔ ของอินเดียจะตอบว่า ชีวิตเกิดจากการผสมกันถูกส่วนระหว่างไข่ของแม่กับอสุจิของพ่อ ชีวิตไม่ได้มีอยู่ในไข่ของแม่และอสุจิของพ่อก่อนการผสม เหมือนความแดงของน้ำหมาก ไม่ได้มีอยู่ในพลู หมากและปูน(ขาว)มาก่อน แต่เมื่อนำพลู หมาก และปูนมาผสมกันถูกส่วน ความแดงจึงเกิดขึ้น นักปรัชญาวัตถุนิยมบางพวกที่นับถือลัทธิ Hylozoism (ลัทธิที่ถือว่ามีชีวิตอยู่ในวัตถุ)^๕ เช่น พวกเซนหรือพวกไชนะ อินทกัษีในอินเดีย จะตอบว่า มีชีวิตมีอยู่แล้วในไข่ของแม่และอสุจิของพ่อ เพราะพวกเซนถือว่า ชีวะหรือชีวิตมีอยู่ในสิ่งมีชีวิตทั้งหลายทั้งที่เคลื่อนที่ได้และที่เคลื่อนที่ไม่ได้ ที่เรียกว่า **พันธิพ** คือวิญญาณที่ยังต้องเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสารด้วยอำนาจแห่งกรรมซึ่งผูกพันให้พันนั้นๆ ต้องมาสัมพันธ์กับวัตถุหรือร่างกายเรื่อยๆ ไป จนกว่าจะหมดกรรม^๖ ส่วนอินทกัษี^๗ ถือว่า ชีวะ (ชีวิต) กับ สรีระ (ร่างกาย) เป็นอย่างเดียวกัน (ดูรายละเอียดในตอนที่ว่าด้วย **พัฒนาการของทารกในครรภ์** ข้างหน้า)

ตามหลักพระพุทธศาสนา ไข่ของแม่และอสุจิของพ่อ จัดอยู่ในส่วนของวัตถุธาตุ คือ ธาตุ ดิน น้ำ ไฟ ลม เมื่อถูกทำให้รวมตัวกันจะเกิดเป็นรูป (รูปขันธ์) คือร่างกายและส่วนประกอบของรูปเท่านั้น ไม่มีนาม (นามขันธ์) คือ เวทนา (ความรู้สึกสุขทุกข์) สัญญา (ความจำได้หมายรู้) สังขาร (ธรรมชาติที่ปรุงแต่งจิตให้คิดตี-คิดซ้ำ) และวิญญาณ (ผู้รับรู้อารมณ์) หรือจิต (ผู้คิดนึก) ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่สุดของสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย เพราะการจะมีชีวิตอยู่หรือไม่ขึ้นอยู่กับวิญญาณหรือจิตนี้เอง วิญญาณหรือจิตที่ว่านี้ สืบต่อมาจาก คันธัพพะ หรือ ปฏิสนธิวิญญาณ ดังกล่าวข้างต้นและที่พระพุทธเจ้าตรัสอธิบายไว้ใน มหานิทานสูตร ตอนหนึ่งว่า

^๔ อติคักดิ์ ทองบุญ, **ปรัชญาอินเดีย**, (กรุงเทพฯมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๕) หน้า ๒๙-๓๐.

^๕ William S.Sahakian, **History of Philosophy**. (New York : Barnes & Noble Books, 1968) p.2.

^๖ อติคักดิ์ ทองบุญ, **ปรัชญาอินเดีย**. อ้างแล้วหน้า ๔๗.

^๗ อติคักดิ์ ทองบุญ, **วิเคราะห์อภิปรัชญาในพระพุทธศาสนา**. (กรุงเทพฯมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒) หน้า ๓๒.

“อานนท์ ข้อที่เรากล่าวเช่นนี้ว่า ‘เพราะวิญญูณเป็นปัจจัย นามรูปจึงมี’ เธอพึงทราบเหตุผลที่วิญญูณเป็นปัจจัย นามรูปจึงมีดังต่อไปนี้ ก็ถ้าวิญญูณจักไม่หยั่งลงในท้องมารดา นามรูปจะก่อตัวขึ้นในท้องมารดาได้หรือ”

พระอานนท์ : ไม่ได้เลย พระพุทธเจ้าข้า

พระพุทธเจ้า : ถ้าวิญญูณหยั่งลงในท้องมารดาแล้วล่วงเลยไป นามรูปจักบังเกิดขึ้นเพื่อความเป็นอย่างนี้ (คืออย่างคนทั่วไป) ได้หรือ

พระอานนท์ : ไม่ได้เลย พระพุทธเจ้าข้า

พระพุทธเจ้า : ก็ถ้าวิญญูณเด็กชายหรือเด็กหญิง ผู้เยาว์วัย จักขาดความสืบต่อ (แห่ง) นามรูปจักเจริญงอกงามไปบุลย์ได้หรือ

พระอานนท์ : ไม่ได้เลย พระพุทธเจ้าข้า

พระพุทธเจ้า : อานนท์ เพราะเหตุนั้น เหตุ ต้นเหตุ เหตุเกิด และปัจจัยแห่งนามรูปก็คือวิญญูณนั่นเอง^๔

พระพุทธพจน์นี้แสดงนัยสำคัญว่า ชีวิตของคนเราเริ่มต้นเมื่อปฏิสนธิวิญญูณหยั่งลงสู่ท้องมารดา นามรูป คือ ชั้น ๕ จึงก่อตัวขึ้นและเจริญเติบโตต่อไปได้ ถ้ามีปฏิสนธิวิญญูณลงสู่ท้องมารดาแล้ว แต่ในขณะต่อมา คือขณะที่กลายเป็นภวังควิญญูณหรือภวังคจิตขณะแรก หรือ ขณะต่อมา แล้วล่วงเลยไป นามรูปนั้นก็พัฒนาการต่อไปไม่ได้ ที่เรียกว่าแห้ง

พัฒนาการของทารกในครรภ์

อินทยกัษผู้มีชีวิตเชื่อว่า “ชีวะ กับ สรีระ เป็นอย่างเดียวกัน” คือเชื่อว่า ในรูปหรือวัตถุธาตุมีชีวิตแฝงอยู่แล้ว เมื่อมีปัจจัยที่เหมาะสมเข้าสนับสนุนช่วยเหลือ รูปนั้นจึงเจริญเติบโตขึ้น เช่น สิ่งมีชีวิตทั้งหลาย ในเรื่องการเกิดในครรภ์ เขาเห็นว่ารูปคือสัตว์บุคคลที่มีชีวิต เป็นผู้สร้างร่างกาย สร้างกระดูก และก้อนเนื้อขึ้นมาเอง การเกิดในครรภ์นั้นเกิดขึ้นทันที^๕ เมื่อทราบข่าว พระพุทธเจ้าทรงเห็นว่า รูป กับ ชีวะ (หรือชีวิต) ไม่ใช่อย่างเดียวกัน จึงเข้าเฝ้าและทูลถามว่า “ที่ผู้รู้ทั้งหลายกล่าวว่า รูปไม่ใช่ชีวะนั้น (ถ้าเป็นเช่นนั้นจริง) สัตว์นี้จะมิร่างกายอย่างนี้ได้อย่างไร กระดูก และก้อนเนื้อมาจากไหน สัตว์นี้จะอยู่ในครรภ์ได้อย่างไร”

^๔ ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๑๕/๖๕-๖๖

^๕ ส.ส.อ. (บาลี) ๑/๒๓๕/๒๘๔

พระพุทธเจ้าจึงตรัสถึงพัฒนาการของทารกในครรภ์ว่า “รูปนี้เป็นกลละ (กะละละ) ก่อน จากกลละ เกิดเป็นอัพพุทะ จากอัพพุทะเกิดเป็นเปลิ จากเปลิเกิดเป็นขณะ จากขณะเกิดเป็นปัญจสาขา (ปุ่ม ๕ ปุ่ม) ต่อจากนั้น ผม ขน และเล็บจึงเกิดขึ้น มารดาของสัตว์ผู้อยู่ในครรภ์นั้นบริโภคข้าว น้ำ โภชนาหาร อย่างไรก็ดี สัตว์ผู้อยู่ในครรภ์มารดานั้นก็ยังอึดสภาพให้เป็นไปในครรภ์ด้วย ข้าว น้ำ โภชนาหารอย่างนั้น”^{๑๐}

พระอรรถกถาจารย์อธิบายว่า พระพุทธรูปทรงตอบว่า สัตว์ในครรภ์เกิดและพัฒนาการไปตาม ลำดับกาล ไม่ใช่มีรูปร่างเป็นทารกในทันทีที่มารดาตั้งครรภ์ กล่าวคือ เริ่มต้นเมื่อมีปฏิสนธิวิญญาน มาปรากฏและเกิดขึ้นพร้อมกับกลละก่อนแล้วพัฒนาต่อไปตามลำดับ ดังนี้

๑. เป็นกลละ คือรูปละเอียด กลม ใส มีขนาดเท่าหยดน้ำมันที่ติดอยู่บนขนแกะ หลังจากสลัด ๓ ครั้งแล้ว รูปละเอียดนี้คงสภาพเช่นนี้อยู่ ๑ สัปดาห์ (กลละนี้น่าจะเป็นไซโกตของนักวิทยาศาสตร์ แต่มีปฏิสนธิวิญญานเข้าร่วมแล้ว จึงมีการพัฒนาต่อไปได้)

๒. ในสัปดาห์ที่ ๒ กลละ พัฒนาเป็นอัพพุทะ คือรูปที่มีสีเหมือนน้ำล้างเนื้อ มีลักษณะเหมือน ดิบุกเหลว

๓. ในสัปดาห์ที่ ๓ อัพพุทะพัฒนาเป็นเปลิ คือเป็นชิ้นเนื้อเล็กๆ มีลักษณะเหมือนอ้อยงบ ขนาด เท่าเมล็ดพริกไทย

๔. ในสัปดาห์ที่ ๔ เปลิพัฒนาเป็นขณะ คือเป็นก้อนเนื้อ มีลักษณะเหมือนฟองไข่ไก่

๕. สัปดาห์ที่ ๕ ขณะพัฒนาเป็นปัญจสาขา คือเป็นปุ่ม ๕ ปุ่ม ได้แก่ แขน ๒ เท้า ๒ และศีรษะ ๑

๖. ในสัปดาห์ที่ ๖ เป็นต้นไปถึงสัปดาห์ที่ ๔๒ จึงเกิด ผม ขน เล็บ^{๑๑}

พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในมหาตัมหาสังขยสูตร ว่า “มารดาอย่ามรักษาทารกในครรภ์นั้น ๙ เดือนบ้าง ๑๐ เดือนบ้าง จึงคลอดทารกผู้เป็นภาระหนักนั้น ด้วยความกังวลใจมาก และเลี้ยงทารกผู้เป็นภาระหนักนั้น ซึ่งเกิดด้วยโลหิตของตน ด้วยความห่วงใยมาก”^{๑๒}

ปฏิสนธิวิญญานหรือปฏิสนธิจิต กับ ภาวะจิต

ตามหลักพระพุทธศาสนา ชีวิตของมนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย เป็นไปตามกฎแห่งกรรม ผู้ทำกรรมดี ย่อมได้รับผลดี ผู้ทำกรรมชั่ว ย่อมได้รับผลชั่ว ฉะนั้น トラบใดที่ยังมีกรรม トラบนั้น จะต้องเวียนว่าย

^{๑๐} ส.ส. (ไทย) ๑๖/๒๓๕/๓๓๗-๓๓๘.

^{๑๑} ส.ส.อ. (บาลี) ๑/๒๓๕/๒๘๔-๒๘๕.

^{๑๒} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๔๐๘/๔๔๔.

ตายเกิดตามผลแห่งกรรมนั้น ๆ นั่นคือ ในชาติหนึ่งๆ เมื่อกายแตกดับ วิญญาณหรือจิตที่ยังมีกรรม จะเคลื่อนออกจากร่างที่แตกดับนั้นไปเกิดในร่างหรือรูปอื่นต่อไป วิญญาณหรือจิตขณะเคลื่อนออกจากร่างเดิม เรียกว่า **จุติวิญญาณหรือจุติจิต** และขณะหยั่งลงสู่ท้องมารดา เรียกว่า **ปฏิสนธิวิญญาณหรือปฏิสนธิจิต** ที่ใช้คำ “ขณะ” เพราะตามหลักสันตติ (การต่อเนื่อง) ของพระพุทธศาสนา ถือว่า ทุกสิ่งมีการเปลี่ยนแปลงทุกขณะ วิญญาณหรือจิตก็มีการเปลี่ยนแปลง คือเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป แล้วเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไปอีกถ้ายังมีเหตุปัจจัยให้เกิด การเกิดดับในรูปเดิม มองเห็นยาก เพราะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เช่น เพลวไฟที่เราจุดขึ้นขณะแรก จะตั้งอยู่ชั่วขณะเดียวแล้วดับไป แต่ก่อนดับได้ส่งต่อความร้อนให้เกิดเปลวไฟใหม่ขึ้นแล้ว เพลวไฟนั้นส่งต่อความร้อนให้เกิดเปลวไฟต่อไปอีกแล้วดับ เป็นดังนี้เรื่อยๆ ไป ฉะนั้น จุติวิญญาณหรือจุติจิตก็ส่งต่อภาวะแห่งชีวิตให้ปฏิสนธิวิญญาณหรือปฏิสนธิจิต ฉะนั้น

ปฏิสนธิวิญญาณหรือปฏิสนธิจิตก็เหมือนกัน ตั้งอยู่เพียงชั่วขณะเดียวแล้วกลายเป็น**ภวังควิญญาณหรือภวังคจิต** ซึ่งแปลว่า **วิญญาณหรือจิตที่เป็นองค์แห่งภพ** หมายถึง วิญญาณหรือจิตที่เป็นพื้นฐานแห่งชีวิต ตั้งอยู่ตั้งแต่เกิดจนถึงตาย ทำหน้าที่สร้างร่างกายส่วนต่าง ๆ ขณะอยู่ในครรภ์ เสริมสร้างความเจริญเติบโตของร่างกาย รักษาคุณภาพของกายและจิต ทำให้ชีวิตดำเนินสืบต่อไปได้ นอกจากนี้หลังคลอดออกจากครรภ์มารดาแล้ว เมื่อสิ่งเร้าภายนอก เช่น รูป(สี) เสียง กลิ่น รส ผัสสะ (เย็น ร้อน อ่อน แข็ง) มากระทบตา หู จมูก ลิ้น กาย ตามลำดับ ภวังควิญญาณหรือภวังคจิตจะเปลี่ยนเป็น **วิถีวิญญาณหรือวิถิจิต** (วิญญาณหรือจิตที่เป็นประแสง) ไปรับรู้สิ่งเร้านั้นๆ เมื่อทำหน้าที่รับรู้และตัดสินใจ ชั่ว ชอบ ไม่ชอบ เป็นต้นแล้วจะกลับสู่ภวังค์ต่อไป เรียกอาการนี้ว่า **จิตตกภวังค์** จากนั้น ภวังควิญญาณหรือภวังคจิต จะทำหน้าที่ต่อจากวิถีวิญญาณหรือวิถิจิต คือ**เก็บและก่อกำ** คือ รับเอาผลแห่งการกระทำของวิถีวิญญาณหรือวิถิจิตแต่ละครั้งไม่ว่าดีหรือชั่ว เป็นบุญหรือเป็นบาปมาเก็บไว้ แล้ว**ก่อกำ** คือ ส่งผลให้เกิดแก่ชีวิตทั้งในปัจจุบันและอนาคต แล้วแต่พลังของกรรมหรือการกระทำแต่ละครั้ง ถ้าเป็นกรรมดีจะก่อกำให้เกิดผลดี เป็นความสุข ความเจริญก้าวหน้าของชีวิต ถ้าเป็นกรรมชั่ว จะก่อกำให้เกิดผลชั่ว เป็นความทุกข์ ความเสื่อมถอยของชีวิต

เมื่อชีวิตดำเนินมาจนถึงเวลาตาย (ช่วงที่ชีวิตในโลกนี้ขาดตอนไปชั่วคราว) ภวังควิญญาณหรือภวังคจิตจะกลายเป็น**จุติวิญญาณหรือจุติจิต** รับช่วงนำผลบุญผลบาปไปเกิดในภพหน้าต่อไป ช่วงนี้แหละที่พระพุทธเจ้าตรัสเรียกว่า **คันธัพพะ** ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ว่า ความเป็นมนุษย์เริ่มขึ้นเมื่อไร ตอนไหน ดังข้อมูลที่ยกมาจากพระสูตร ๓ สูตร ข้างต้น

บทสรุป

คำถาม : ความเป็นมนุษย์แรกเกิดเริ่มขึ้นในขั้นตอนใด คือ ชั้นไซโกต ชั้นบลาสโตซิสต์ หรือชั้นเอมบริโอ

คำตอบ : ทรรศนะทางพระพุทธศาสนาเห็นว่าเริ่มขึ้นในชั้นไซโกต ถ้าไซโกตมีความหมายอย่างเดียวกับกละ ซึ่งมีองค์ประกอบ ๓ ส่วนเข้าผสมกัน คือไข่ของแม่ผสมกับอสุจิของพ่อ และมีปฏิสนธิวิญญาน (คันธัพพะ) เข้ามาร่วมด้วย หมายความว่า ไซโกตมีชีวิตจึงพัฒนาเป็นบลาสโตซิสต์ แล้วพัฒนาต่อไปเป็นเอมบริโอได้ ซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการของกละเป็นอัพพุทะ เป็นต้นไปจนเป็นปุม ๕ ปุมและเกิด ผมขณ เล็บ ฟัน หน้ง เป็นต้น

ฉะนั้น การนำไซโกต หรือชิ้นส่วนของไซโกตไปทำการทดลอง จนเป็นเหตุให้ชีวิตแตกดับ ถือว่าเป็นปาณาติบาต คือ ฆ่าชีวิตมนุษย์ ซึ่งผิดทั้งหลักศีลธรรมของศาสนาและกฎหมายบ้านเมือง

เอกสารอ้างอิง

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์** (ชำระ-เพิ่มเติม ช่วงที่ ๑/เสริม).

กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) พิมพ์เผยแพร่, ๒๕๕๓.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย “คิลานสูตร” ใน **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**

เล่ม ๒๐. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

..... **ปณจสุตฺถิ** (อรรถกถาัมชฌิมนิกาย มูลปัณณาสกั ภาค ๒). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วิญญูณ,

๒๕๓๒.

..... “มหาตถกถาสังขยสูตร” ใน **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**

เล่ม ๑๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

..... “มหานิทานสูตร” ใน **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม**

๑๐. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

..... **สารตถุปกาลินี** (อรรถกถาสังยุตตนิกาย สคาถวรรค ภาค ๑). กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์วิญญูณ, ๒๕๓๒.

..... “อินทกสูตร” ใน**พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม ๑๕.**

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

blastocyst embryo ovum sperm และ **zygote** จากข้อมูลงานวิจัย เรื่อง **จุดเริ่มชีวิต** ของ ศ.ดร.

นายแพทย์ สมชัย บวรกิตติ ราชบัณฑิตสำนักวิทยาศาสตร์ ราชบัณฑิตยสภา และคณะ